

Prioritásként kell kezelni a nemzetiségi arányok alapján kialakított választási körzeteket Ukrajnában – véli az EBESZ

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) ukrajnai választási megfigyelő missziója prioritásként fogalmazta meg az ország számára, hogy a nemzeti kisebbségek arányának figyelembevételével, valamint a kisebbségekkel konzultálva, minél hamarabb rajzolja újra a választási körzeteket. A EBESZ-jelentés megfelelő hivatkozási alap a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) számára, hogy napirenden tartsa és a Központi Választási Bizottságnál elérje a magyar többségű választási körzet kialakítását.¹

Az ukrán választási rendszer az ország függetlenné válása óta többször módosult: 1994-ben többségi rendszerben választott az ország, majd áttért a vegyes választási rendszerre (1998, 2002), később alkalmazták az arányos rendszert is (2006, 2007), végül visszatértek a vegyes rendszerhez (2010). A választási körzethatárok kialakításánál korábban figyelembe vették a nemzetiségi arányokat is, így a kárpátaljai magyarság a 1994, 1998 és 2002-es választásokon saját képviselőt választott a kijevi parlamentbe. Az ország 2006-ban tért át az arányos választási rendszerre és a három százalékos parlamenti küszöb mellett magyar pártnak esélye sem volt képviselőt juttatni a törvényhozásba. Az ország 2010-ben tért vissza a vegyes választási rendszerhez, az egyéni választóköri határaitól döntő Központi Választási Bizottság azonban Kárpátalján már nem vette figyelembe a nemzetiségi arányokat. A tömbben élő magyarokat három választási körzetbe osztotta, amelyekben 16-33 százalék körül mozog az arányuk, szemben például a korábbi 70 (1994-ben) vagy 50 százalékkal (1998-ban és 2002-ben). A nemzetiségi szempontból hátrányos választási körzeteket alkalmazták a 2012-es és a tavalyi választások során is.²

Ukrajna 2013-ban, nemzetközi kötelezettségvállalásainak eleget téve, belső jogrendszerében is rendelkezéseket hozott a nemzeti kisebbségek hatékony politikai részvételének biztosítása érdekében. Választási törvényének tavalyelőtti módosítása során a nemzeti kisebbségi vonatkozású 18. cikk kimondta, hogy az egymandátumos körzetek határait a közigazgatási-területi egység határainak, valamint a nemzeti kisebbségnek az adott területen való letelepedésének figyelembe vételével határozzák meg. Majd a folytatásban hozzáteszi, hogy azoknak a közigazgatási-területi egységeknek, amelyek területén egyes nemzeti kisebbségek kompakt módon élnek, és amelyek határosak egymással, egy választóköri körzetbe *kell* kerülniük.

¹ Jelen elemzésünk kifejezetten a magyar többségű választási körzet kialakításával foglalkozik.

² Ld. erről bővebben Darcsi Karolina: A 2012-es ukrajnai parlamenti választások és a kárpátaljai magyarság, Kisebbségkutatás 2012/5., 768-781. old.

http://bgazrt.hu/dbfiles/blog_files/0/0000000300/Darcsi%20Karolina%20-%20A%202012-es%20ukrajnai%20parlamenti%20valasztasok%20es%20a%20karpataljai%20magyarsag.pdf

A központi választási bizottságnak tehát nincs korlátlan mérlegelési jogköre a tekintetben, hogyan alakítja ki a választóköztereket, a tömbben élő nemzeti kisebbség nem tartozhat három különböző választási egységhez.

A Központi Választási Bizottság, a rendelkezést megkerülve, a nyár végén úgy döntött, hogy a rendelkezésre álló idő rövidsége miatt nem alakítja újra a választási körztereket. Ezen érv meggyőző erejét azonban hitelteleníti az a körülmény, hogy utóbb Kelet-Ukrajnában mégis újrarajzolták a választási egységek határait. A KMKSZ az ukrán jogrendszer nyújtotta panasztételi, fellebbezési lehetőségeket kihasználván bejelentette, hogy a strasbourgi emberi jogi bírósághoz fordul.

Az októberi előrehozott parlamenti választásokat az EBESZ választási megfigyelői is vizsgálták, akik már a választások másnapján kiadott előzetes jelentésükben problémaként azonosították, hogy a választási bizottság nem rajzolta újra a választási körztereket az etnikai szempontok alapján. A decemberi végleges jelentés többek között kitér arra, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó választópolgárok nem bíznak a választási rendszerben, amely egyébként sem kedvez a kisebbségi pártoknak. A kis létszámú nemzetiségek csak egy nagy párt listáján indulnak eséllyel a választásokon és mindössze négy olyan jelölt volt, köztük Brenzovics László, a Petro Porosenko Blokkjának listájáról parlamentbe bejutó KMKSZ-elnök, aki kifejezetten nemzetiségi jelöltként kampányolt. A jelentés huszonegy ajánlást fogalmaz meg, nyolcat megjelölve prioritásként, és ez utóbbiak között szerepel a kárpátaljai magyar többségű választási körzet irányába mutató ajánlás is. Az EBESZ ajánlása szerint:

- a Központi Választási Bizottság a 18. cikknek megfelelően rajzolja újra az egymandátumos választási körztereket,
- kellő időben, jóval a következő választások előtt,
- ennek során konzultáljon a nemzeti kisebbségekkel.

Az ajánlás erejét gyengíti, hogy mindezt arra az esetre írja elő, ha továbbra is a jelenlegi választójogi szabályozás marad hatályban.

A választókerületek kialakításáért felelős Központi Választási Bizottságnak kell tehát most lépnie. Ha ezt a közeljövőben mégsem teszi meg, a KMKSZ is jelezheti, hogy a magyar közösség szervezeteként várja a konzultációs folyamat megkezdését. Annál is inkább, mert a körzterek újrarajzolásának jóval a következő választások előtt kell megtörténnie. Márpedig a nemzetközi mércék, például a Velencei Bizottság véleménye szerint a választások előtti utolsó évben nem tanácsos a választási rendszerhez nyúlni, különösen a választási határok újrarajzolásához. Ehhez képest az EBESZ-ajánlásban szereplő „jóval a következő választási ciklus előtt” kitétel egyértelműen azt igényli, hogy – az ezzel kapcsolatos eljárás nehézkes voltára tekintettel – a lehető leghamarabb hozzá kell látni a folyamathoz. A konzultációs

eljárás során a KMKSZ a rendelkezésre álló demográfiai adatok, valamint a korábban létező magyar többségű körzet példájával meggyőző módon tud érvelni a magyar többségű választási egység kialakítása mellett. Ukrajna pedig, amennyiben továbbra is európai perspektívában gondolkodik, valamint *következetesen és jóhiszeműen* végre akarja hajtani nemzetközi és belső jogi kötelezettségeit, nem kerülheti meg ezt a megoldást.